

udtalte paa sine Møder i 1895, og jeg kan dertil føje Udtalelser fra samme Program. De lyde saaledes: Dersom der forestaar en frihandlevist Reform, vil denne Stand ikke vige tilbage for at kaste sig ind i Kampen for at værges sine berettigede Interesser og vil dertil anspænde sine Kræfter saa godt som muligt. Nu kan man jo smile og mene, at vi heldigvis have en Valglov, som hindrer denne Stand i at gøre sine Kræfter saa stærkt gældende, men jeg tror ikke, den derfor vil tabe Modet, jeg tror, at den ikke desto mindre vil rejse sig til aldeles bestemt Modstand, hvis det er Meningen at gaa denne Vej. Denne Stand ønsker ikke at stille sig i Modspætning til andre Stænder og allermindst til Landbruget. Den er overhovedet af den Mening, at dersom disse to Stænder, Landbruget og Industrien, kunde forhandle direkte sammen, vilde de forholdsvis let komme til Forstaaelse af hinandens Solidaritet, selv om der hist og her har vist sig besynderlige, yderliggaaende Bevægelser blandt de saakaldte Agrarer. Men en Ting var man fra Begyndelsen af bange for, og det var at blive benyttet politisk. Og er der noget, man er enig med Agrarerne i, er det, at man ikke har lyst til fredelig og rolig at lade sig klippe til politisk Udnyttelse. Jeg tror at kunne sige paa den industridrivende Stands Vegne, at i denne Sag vil man tage bestemte Standpunkt og forsøgte det med de Kræfter, man har. Saa maa Resultatet blive, som det kan. Det vil Standen ikke taale, enten den saa er Højre eller Venstre. Og har den Tid aldrig været der før, saa er den der nu, da denne Stand skal blive som een Stand og tage Bladet fra Munden for at sige, hvad den ønsker, og søge at sætte det igennem med de Kræfter, den har. Den tror at kunne gøre det med god Samvittighed, saa meget bestemtere som den mener, at denne Sag er det hele Samsunds Sag, og mener, at den dermed kan undgaa de Skyer, der ere paa den økonomiske Himmel i Udlandet, og som den højtærede Finansminister pegede hen paa under den Form, at denne Fare ikke var til Stede i Øjeblikket, men kunde komme. Jeg antager, at Ministeren tænkte paa de engelske Toldforanstaltninger. Den Stand, jeg taler for, mener, at den Dag, den Fare skulde komme, har det danske Landbrug ingen anden solidarist Forbundsfaelle end denne store produktive Stand. Thi vi staa ikke paa det Standpunkt, der i Gaar gentagne Gange blev nævnt, at vi sige: Lad bare Priserne paa Landbrugsprodukter gaa ned; der er flere, det vil gavne end skade. Vi mene ikke, hvad vi ellers konsekvent maatte, at det var en forfærdelig Ulykke for Landet,

da Landbrugsprodukterne for en Del Nar siden kostede noget. Nej, vi sige som saa, at hvad det kostede den Gang, sit vi paa vor Side en rigelig Part af; og vi ønske, at den Tid skal komme, da de igen koste noget, og vi ville være villige til, naar der er fornuftige Grunde dertil, at hve vort Bidrag til, at de Tider atter skulde komme. Men det, som denne Stand absolut ikke vil være med til, er et saadant System, som siger: Først skulle I klippes til Skindet og ødelægges, og dernæst skulle Statterne fra Landbruget flyttes over paa jer. Dersom Statterne skulle flyttes omkring, tror jeg ikke, det vil møde den værste Modstand fra denne Stand, men saa maa vi først have Lov til at saa indrettet saadanne Forhold, at vi kunne leve og betale vore Statter. Saa ere vi ikke uvillige, tværtimod. Jeg kan i Lighed med det Vilede, jeg har brugt, sige, at vi ogsaa kunne se vor Jordel i at hve Landbruget vor Støtte, men vi ville ikke først klippes og saa bagefter bruges som Pakesæl for Statterne. Det er vort Standpunkt. Jeg tror, det er det bedste, og jeg tror, det vil blive fulgt.

Jeg haaber, at den Toldforhandling, der maatte finde Sted her, maatte blive af en saadan Art, at man maatte kunne søge at blive enig og blive enig i det solidariske Syn paa hinanden, der næres fra vor Side. Jeg tror, at man maafe kan trænge til en Opfordring dertil. Jeg, som har levet saa meget mellem Landbrugsstanden og staa den saa nær som nogen anden, og som ogsaa i dette Øjeblik mener, at det vil være det taabeligste af alt at gøre noget som helst til dens Skade — jeg finder, at man paa Landbrugs Sider er vel meget blind for det solidariske Forhold mellem de to Stænder. Paa den modsatte Side er dem, der mene: Vi ere her i Danmark, og de andre, Gaardmanden, der bor en halv Mil uden for Byen, er for os Japanejer; vi blæse ham et Stykke; hvad kommer det os ved, om han gaar fallit. Det Syn have vi ikke. Vi sige: Gaardmanden, Husmanden, Herremanden er for os ikke alene Landsmanden, som vi af patriotiske, ideale Hensyn skyldte at give Fortrinet frem for Udlandet. Men vi mene, at deres Trivsel er en Betingelse ogsaa for vor Trivsel, som han skal sælge til. Derfor skal Landbruget komme til at indse, at dets Eksistens ogsaa beror paa de andre Erhvervs Eksistens, og at dets Eksistens til hvende og sidst i højere Grad beror paa de danske Erhvervs Eksistens end paa de udenlandske, fordi det kan holde sig til de danske Erhverv. De udenlandske derimod ere kun gode, saa længe de have For-